

การศึกษาความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น: กรณีศึกษาผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

ลิลิทธิ เมืองคุ้ม

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก โดยใช้แบบสอบถามและแบบทดสอบที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการสำรวจพบว่าผู้เรียนที่ได้คะแนนในระดับสูงมีเพียงร้อยละ 2.38 เป็นผู้เรียนที่สอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นผ่านระดับ N2 ขึ้นไป ชื่อคนญี่ปุ่นที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 前田 (ร้อยละ 93.65) 高橋 (ร้อยละ 65.08) และ 佐藤 กับ 渡辺 (ร้อยละ 53.17) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียน ได้แก่ ระดับความสามารถภาษาญี่ปุ่น ประสบการณ์ในการไปเยือนประเทศญี่ปุ่น และประสบการณ์การทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของงานที่ไม่มีผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น

จากการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยยังขาดความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นแม้จะเป็นชื่อที่มีความถี่ปรากฏสูง ผู้สอนจึงควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เห็นชื่อคนญี่ปุ่นและแนะนำวิธีการอ่านในชั้นเรียนให้มากขึ้น รวมถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนรับข้อมูลเกี่ยวกับชื่อคนญี่ปุ่นนอกชั้นเรียนให้มากยิ่งขึ้นด้วย

คำสำคัญ: ชื่อคนญี่ปุ่น เสียงอ่านคันจิ ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

The Study of Ability to Read Kanji Using in Japanese Names: A Case Study of Thai Learners of Japanese

Likasit Muangkoom¹

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

Abstract

This research aims to study the ability to read Japanese names in Thai learners of Japanese who major in Japanese. The questionnaire and the test are used in the study to collect data and information. The survey found that only 2.38% of research participants achieves high scores. Those with high scores are participants who passed JLPT (Japanese Language Proficiency Test) N2 and above. The first Japanese names that are read correctly most are 前田 (93.65%) 高橋 (65.08%), 佐藤 and 渡辺 (53.17%) respectively. Factors that affect the ability of Japanese learner to read Japanese names are the Japanese proficiency, Experience of visiting Japan and work experience using the Japanese language. However, the differences in the job did not affect the ability to read Japanese names.

According to the research study, it indicates that Thai learners of Japanese lack the ability to read Japanese names even though they are high frequency names. Thus, Japanese language instructors should encourage their students to be familiar with Japanese names and teach them how to read those names in their classes more often. Accordingly, instructors should also encourage self-study on Japanese's names outside the classroom among their students more.

Keywords: Japanese names, Kanji readings, Thai learners of Japanese

¹ Corresponding author e-mail: benlikas@gmail.com

1. บทนำ

“การอ่านชื่อคนญี่ปุ่น” เป็นหัวข้อที่ได้รับความสำคัญน้อยมาโดยตลอดในแวดวงการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น เมื่อกล่าวถึงเสียงอ่านคันจิในชื่อคนญี่ปุ่น ผู้สอนบางรายอาจคิดว่าไม่จำเป็นต้องสอนเนื่องจากในเวลาคาบเรียนที่มีอยู่อย่างจำกัดผู้เรียนก็ไม่สามารถจดจำคำศัพท์หรืออักษรคันจิได้อย่างครบถ้วนแล้ว ทั้งนี้ชื่อคนญี่ปุ่นก็มีรูปเขียนที่ไม่ตายตัว บางครั้งเขียนด้วยอักษรคันจิที่ต่างกันแต่กลับมีเสียงอ่านที่เหมือนกัน บางครั้งเขียนด้วยอักษรคันจิที่เหมือนกันแต่กลับมีเสียงอ่านที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม หากมองในแง่ของการดำเนินชีวิตท่ามกลางสังคมที่ต้องใช้ภาษาญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นการทำงานในประเทศญี่ปุ่นหรือการติดต่อกับคนญี่ปุ่นทั้งในและนอกประเทศญี่ปุ่น เรามักจะพบเจอชื่อคนญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรคันจิอยู่เสมอ โดยเฉพาะชื่อสกุลซึ่งเป็นชื่อที่คนญี่ปุ่นใช้เรียกขานทั่วไป ในความเป็นจริงแม้เราไม่สามารถอ่านชื่อคนญี่ปุ่นได้ถูกต้องทั้งหมด เนื่องจากรูปเขียนกับเสียงอ่านของอักษรคันจิไม่ได้เป็นแบบ 1 ต่อ 1 แต่ในบรรดาชื่อสกุลกว่า 300,000 ชื่อของคนญี่ปุ่นนั้นมีชื่อสกุลที่มีความถี่ปรากฏสูงและมีผู้ใช้มากกว่า 100,000 คนเพียง 250 ชื่อเท่านั้น แม้การจดจำเสียงอ่านของอักษรคันจิแต่ละตัวเป็นเรื่องยาก แต่หากผู้เรียนไม่สามารถอ่านชื่อสกุลคนญี่ปุ่นที่พบบ่อยได้ถูกต้อง อาจส่งผลให้สูญเสียความน่าเชื่อถือในด้านความสามารถภาษาญี่ปุ่น ในขณะที่ผู้ที่สามารถอ่านชื่อสกุลคนญี่ปุ่นได้อย่างแม่นยำจะได้รับความเชื่อถือจากคนญี่ปุ่นมากกว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นส่วนใหญ่มุ่งหวังจะทำงานในบริษัทญี่ปุ่น จึงมีโอกาสนอ่านหรือเรียกขานชื่อคนญี่ปุ่นอยู่บ่อยครั้ง ความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นอาจกล่าวได้ว่าเป็นทักษะหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น

การเรียนรู้คันจิต้องจดจำทั้ง “รูปเขียน” “เสียงอ่าน” และ “ความหมาย” ทว่าทั้ง 3 ด้านไม่ได้เป็นแบบ 1 ต่อ 1 อาทิ 「生」 มีเสียงอ่านในตารางโจโยคันจิ² มากถึง 11 เสียง ได้แก่ セイ・ショウ・イク・イカ・ス・イ・ける・うまれる・うむ・はえる・はや・す・き・なま ถึงแม้จะจำเสียงอ่านเหล่านี้ได้ทั้งหมดก็มีได้หมายความว่าสามารถอ่านชื่อสกุลดังต่อไปนี้ได้ เช่น 桐生【きりゆう】羽生【はにゅう】福生【ふっさ】相生【あいおい】武生【たけふ】麻生【あさお】 เป็นต้น กล่าวได้ว่า “เสียงอ่าน” ของอักษรคันจินับเป็นสิ่งที่ยากที่สุดในการเรียนคันจิ (崔, 2001) หากนำชื่อสกุลมาสอนในชั้นเรียนภาษาญี่ปุ่น ผู้เรียนก็จะมีโอกาสได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเสียงอ่านคันจิที่ไม่พบในคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นทั่วไปมากยิ่งขึ้น ถือเป็นการฝึกอ่านคันจิรูปแบบหนึ่ง

半田 (2013) ทดสอบผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่มีพื้นเพมาจากประเทศที่ใช้อักษรจีนเกี่ยวกับความสามารถในการอ่านชื่อสกุลคนญี่ปุ่นที่มีผู้ใช้สูงสุด 200 อันดับ ผลการทดสอบพบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถอ่านชื่อที่มีความถี่ปรากฏสูงได้อย่างแม่นยำและเสนอแนะให้มีการจัดการเรียนการสอนวิธีการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นให้แก่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น

徳弘 (2006) ศึกษาเกี่ยวกับอักษรคันจิอย่างลึกซึ้งถึงเห็นว่า “เสียงอ่าน” ที่ใช้ในชื่อคนญี่ปุ่นเป็นสิ่งที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นควรรู้ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาไม่มีพจนานุกรมหรือตำราเรียนสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเล่มใดที่ระบุ “เสียงอ่าน” ที่ใช้ในชื่อคนญี่ปุ่น ปี ค.ศ. 2014 เขานำงานวิจัยมาพัฒนาเป็นพจนานุกรม『日本語学習のためのよく使う順漢字 2200 = KANJI 2200 Listed according to Frequency and Familiarity』พจนานุกรมฉบับนี้เป็นพจนานุกรมคันจิสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นที่ระบุเสียงอ่านของคันจิ

² ตารางโจโยคันจิ (常用漢字表) คือตารางแสดงข้อมูลเกี่ยวกับอักษรคันจิจำนวน 2,136 ตัวที่กระทรวงศึกษาธิการของประเทศญี่ปุ่นระบุว่าเป็นอักษรคันจิที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

จำนวนหนึ่งเมื่อปรากฏในชื่อคนญี่ปุ่น มีความแตกต่างจากพจนานุกรมคันจิทั่วไปคือมิได้บรรจุเพียงอักษรคันจิที่อยู่ในตารางไয়োคันจินั้น แต่ยังบรรจุอักษรคันจิอื่นที่พบบ่อยโดยเรียงลำดับคันจิตามความถี่ที่ปรากฏในงานเขียนรูปแบบต่าง ๆ

จากผลการศึกษาดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแม้เสียงอ่านของอักษรคันจิเป็นเรื่องที่ยากสำหรับผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น แต่ก็เป็นตัวช่วยที่มีอรรถประโยชน์ได้ เนื่องจากเสียงอ่านเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญในภาษาญี่ปุ่น ผู้วิจัยค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาอักษรคันจิของผู้เรียนชาวไทย พบว่างานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์ในการเรียนรู้อักษรคันจิ แต่ยังไม่มียงานที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเสียงอ่านคันจิ รวมถึงวิธีการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น ผู้วิจัยจึงจัดทำแบบทดสอบเพื่อศึกษาความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวไทย และคาดหวังว่าผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียน

2. ชื่อคนญี่ปุ่น

เมื่อกล่าวถึง “ชื่อ” ในบริบทของคนญี่ปุ่น โดยทั่วไปจะหมายถึง “ชื่อสกุล” หรือ “นามสกุล” เป็นลำดับแรก ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีจำนวนชื่อสกุลมากที่สุดในโลกราว 300,000 ชื่อ ในขณะที่ชื่อตัวของแต่ละบุคคลกลับมีเสียงอ่านที่ซ้ำกันแต่ต่างรูปเขียน นอกจากนี้เสียงอ่านของอักษรคันจิชนิดหนึ่งที่พบในชื่อคนญี่ปุ่นที่เรียกว่า “เสียงอ่านที่ใช้เฉพาะในชื่อ” (名乗り読み) หมายถึง เสียงอ่านแบบพิเศษที่ไม่พบในคำศัพท์ทั่วไป แต่ใช้ในชื่อเฉพาะ อาทิ ชื่อบุคคล ชื่อสถานที่ ชื่อผลิตภัณฑ์ เป็นต้น มีลักษณะใกล้เคียงกับเสียงอ่านของอะเทจิ (当て字)³

จำนวนผู้ใช้ชื่อสกุลอันดับที่ 1-50 คิดเป็นร้อยละ 27.81 ของคนญี่ปุ่นทั้งหมด (田中, 1972) เท่ากับว่าหากเราสามารถจดจำรูปเขียนกับเสียงอ่านชื่อสกุล 50 อันดับแรกได้ก็จะสามารถอ่านชื่อสกุลคนญี่ปุ่นได้ราว 1 ใน 4 ของคนญี่ปุ่นทั้งหมด ความยาวของชื่อสกุลที่พบมากที่สุดคือแบบอักษรคันจิสองตัว จำนวน 55,617 ชื่อ ลำดับถัดมาคือแบบอักษรสามตัว จำนวน 13,583 ชื่อ (梅田, 1999) ชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากที่สุดคือ 佐藤 鈴木 และ 高橋 (矢野, 2007) ในขณะเดียวกันชื่อสกุลส่วนใหญ่มีความหมายที่เกี่ยวกับธรรมชาติ โดย 藤 เป็นอักษรคันจิที่ปรากฏใช้ในชื่อสกุล 100 อันดับแรกมากที่สุดไม่ว่าจะเป็น 佐藤, 後藤, 安藤, 加藤, 斎藤, 近藤, 遠藤 เป็นต้น เนื่องจากชื่อสกุลเหล่านี้มีต้นตระกูลมาจากสาย 藤原氏 (灌口, 1943)

อีกด้านหนึ่ง “ชื่อตัว” หรือ “ชื่อจริง” ถือเป็นสิ่งที่คนญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับรูปเขียนที่ต่างกันตามแต่ละบุคคล แต่กลับมีเสียงอ่านซ้ำๆ กัน ในสมัยก่อนชื่อของเด็กผู้หญิงมักจะเขียนด้วยตัวอักษรง่ายๆ อย่างอิระนะนะ แต่ในยุคต่อมามีบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น 岡田茉莉子 【おかだまりこ】⁴ ซึ่งเขียนชื่อด้วยอักษรคันจิแปลกๆ อย่าง 茉 หรือ 莉 ทำให้ผู้ที่พบเห็นเกิดความรู้สึกถึงความแปลกใหม่และโดดเด่น ส่งผลให้อักษรคันจิที่ไม่คุ้นเคยถูกนำไปใช้ตั้งชื่อตัวแก่เด็กเกิดใหม่ตั้งแต่ช่วงหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา (佐久間, 1975) ทำให้อักษรคันจิที่ปรากฏในชื่อตัวของคนญี่ปุ่นหลังจากนั้นเกิดความหลากหลายมากขึ้น จนเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 นักวิชาการที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับชื่อคนญี่ปุ่นมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาของ 平山 (2011) พบว่าชื่อตัวของเด็กผู้ชายเกิดการเปลี่ยนแปลงจนมี

³ อะเทจิ (当て字) หมายถึง อักษรคันจิที่ยืมเสียงอ่านมาจากที่อื่นโดยไม่มีความสัมพันธ์กับเสียงอ่านเดิม เช่น 秋桜 โดยทั่วไปอ่านว่า あきざくら แต่เมื่ออ่านว่า コスモス จะถือว่าเป็นเสียงอ่านของอะเทจิ

⁴ โอะคะคะ มะริโกะ (岡田茉莉子) เป็นนักแสดงหญิงในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผลงานที่มีชื่อเสียงคือการเป็นนักแสดงนำในภาพยนตร์เรื่อง『浮雲』

เอกลักษณ์มากขึ้น ชนิดของคันจิที่นำไปใช้ตั้งชื่อก็มีมากขึ้น ถึงจะเป็นชื่อที่มีเสียงอ่านเหมือนกันแต่ก็มีการเขียนด้วยคันจิที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น ในปี ค.ศ. 2009 มีชื่อเด็กผู้ชายที่อ่านว่า ハルト แต่มีรูปเขียนที่แตกต่างกันมากถึง 51 แบบ และมีชื่อเด็กผู้หญิงที่อ่านว่า ユナ แต่มีรูปเขียนที่แตกต่างกันมากถึง 37 แบบ 前田 (2013) มองว่าชื่อคนญี่ปุ่นในปัจจุบันมีความทับซ้อนกันระหว่าง “รูปเขียน” กับ “เสียงอ่าน” เช่น 「幸子」 ก็อาจอ่านได้ว่า 「ユキコ」 หรืออ่านเป็น 「サチコ」 จากเสียงอ่านที่ต่างกันจะถือเป็นคนละชื่อ นอกจากนี้ 「リサ」「りさ」「里沙」 ก็ถือว่าเป็นคนละชื่อเช่นกัน นอกจากนี้ ความพิเศษหนึ่งที่ปรากฏในการตั้งชื่อคนญี่ปุ่นก็คือแม้เปลี่ยนส่วนประกอบคันจิเพียงเล็กน้อยก็ยังคงเสียงอ่านให้เหมือนกันได้ เช่น 「里沙」「理紗」

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้การอ่านชื่อคนญี่ปุ่นเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียน เนื่องจากอักษรคันจิที่ใช้ในชื่อคนญี่ปุ่นมิได้มีเพียงแต่อักษรคันจิที่ปรากฏในตารางโจโยคันจิ (常用漢字表) แต่ยังมีอักษรคันจิสำหรับใช้ในชื่อคน (人名用漢字) รวมอยู่ด้วย ซึ่งอักษรคันจิสำหรับใช้ในชื่อคนเป็นอักษรคันจิที่ไม่ปรากฏในพจนานุกรมคันจิที่จัดทำเป็นภาษาไทยและไม่มีการสอนในชั้นเรียน อักษรคันจิสำหรับใช้ในชื่อคนเป็นกลุ่มอักษรคันจิที่กำหนดให้ใช้ในชื่อตัว แต่ไม่ได้ครอบคลุมถึงชื่อสกุล (編集部, 2003) นั้นหมายความว่า คันจิที่ใช้ในชื่อสกุลคนญี่ปุ่นอาจหมายถึงคันจิตัวใดก็ได้

มิได้จำกัดเฉพาะในกลุ่มคันจิแบบใดแบบหนึ่ง สำหรับชื่อตัวนั้น 内外教育 (2009) กล่าวว่ากฎหมายสำมะโนครัว (戸籍法) ระบุในมาตรา 50 ว่า “ชื่อของลูกจะต้องใช้อักษรทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งไม่ซับซ้อน” กฎบัญญัติของกระทรวงยุติธรรมในมาตรา 60 ให้คำนิยามว่าอักษรทั่วไปที่ใช้ในชีวิตประจำวันซึ่งไม่ซับซ้อน ได้แก่ 1) อักษรคันจิที่ใช้ในชีวิตประจำวัน 2) อักษรคันจิสำหรับใช้ในชื่อคน 3) คะตะคะนะ หรืออิระนะนะ นอกจากนี้ในชื่อคนญี่ปุ่นมีลักษณะปรากฏการณ์ทางภาษาอย่างหนึ่งที่เรียกว่า “ความไม่คงที่” (揺れ) เมื่อใช้ในบริบทของชื่อจะหมายถึงชื่อสกุลจำนวนหนึ่งที่มีเสียงอ่านมากกว่า 1 แบบ อาจขึ้นอยู่กับภูมิภาคของเจ้าของชื่อ เช่น 中島 อาจอ่านได้ว่า なかしま หรืออ่านว่า なかしま เป็นตัน (高橋・岩瀬, 1992)

3. การเก็บข้อมูล

3.1 การจัดทำแบบทดสอบ

ผู้วิจัยจัดทำแบบทดสอบโดยให้ผู้เรียนตอบคำถามแต่ละข้อแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังตารางที่ 1 คือ ส่วนแรกให้ผู้เรียนทำเครื่องหมายระบุ “เคยเห็น” หรือ “ไม่เคยเห็น” ชื่อนี้มาก่อน ลำดับถัดมาจึงให้ผู้เรียนเขียนตอบเสียงอ่านของชื่อด้วยอักษรอิระนะนะ โดยมีให้เว้นว่าง หากไม่ทราบหรือไม่มั่นใจเสียงอ่านให้ใช้กลวิธีอย่างไรก็ได้เพื่อคาดเดาคำตอบออกมาให้ได้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างแบบทดสอบ

ข้อ	คำถาม	เคยเห็น	ไม่เคยเห็น	คำตอบ
1	鈴木			
2	前田			

ผู้วิจัยคัดเลือกชื่อที่ใช้เป็นคำถามในแบบทดสอบจากการค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยเกี่ยวกับอักษรคันจิของ 鳥山 (1953) 林 (1999) 梅田 (1999) 内外教育 (2009) คลังข้อมูลภาษา BCCWJ-NT⁵ และพจนานุกรมคันจิของ 徳弘 (2015) โดยคัดเลือกแต่ละชื่อให้มีความหลากหลายทางโครงสร้างเสียงอ่าน มุ่งคัดเลือกชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากที่สุดอยู่ใน 50 อันดับแรกจำนวน 15 ชื่อ และชื่อตัวที่ปรากฏในงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาก่อนหน้าจำนวน 5 ชื่อ รวม 20 ชื่อ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผู้เรียนจะสามารถตอบเสียงอ่านได้มากกว่าครึ่งหนึ่งหรือ 10 ชื่อขึ้นไป เนื่องจากชื่อสกุลส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นคำถามมีจำนวนผู้ใช้หลักแสนถึงล้านคน อีกทั้งเป็นชื่อที่ปรากฏบ่อยครั้งในนิเวศวรรณคดีญี่ปุ่นกับสังคม วัฒนธรรมญี่ปุ่นซึ่งเป็นวิชาที่เรียนแล้ว เช่น 藤原 ในชื่อของ 藤原定家 村上 ในชื่อของ 村上春樹 เป็นต้น จำแนกตามลักษณะรวมของชื่อออกเป็น 10 กลุ่มได้ดังนี้

- 1) ชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ 佐藤【さとう】鈴木【すずき】และ 高橋【たかはし】ทั้ง 3 ชื่อเป็นชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากกว่า 1,400,000 คน รวมถึงมีอักษรคันจิที่ปรากฏตั้งแต่ภาษาญี่ปุ่นชั้นต้นจนถึงภาษาญี่ปุ่นชั้นสูงที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน
- 2) ชื่อสกุลที่มีโครงสร้างเสียงแบบพิเศษ 4 ชื่อ ได้แก่ ชื่อที่เกิดการเปลี่ยนเสียงสระพยัญชนะ 「ぶ→べ」阿部【あべ】ชื่อที่มีการแทรกเสียง 「な」渡辺【わたなべ】ชื่อที่มีการแทรกเสียง 「の」井上【いのうえ】และชื่อที่มีเสียงอ่านประสม (熟字訓) 長谷川【はせがわ】แม้ว่าทั้ง 4 ชื่อมีโครงสร้างแบบพิเศษแต่ก็เป็นชื่อสกุลที่

พบเห็นได้บ่อย จึงต้องการทดสอบว่าผู้เรียนจะสามารถนำเสียงอ่านของชื่อที่เคยได้ยินมาเชื่อมโยงกับรูปเขียนคันจิที่อาจอ่านได้เพียงบางส่วนได้ถูกต้องหรือไม่

- 3) ชื่อสกุลที่มีการเชื่อมเสียงขุ่น (連濁) ได้แก่ 前田【まえだ】เป็นชื่อสกุลที่ใช้อักษรคันจิ 「田」 ซึ่งปรากฏในชื่อสกุลจำนวนมาก อีกทั้งเกิดการเชื่อมเสียงขุ่นตามเสียงของอักษรตัวหน้า
- 4) ชื่อสกุลที่มีการเปลี่ยนหน่วยเสียงวรรณ (ハ行転呼) ได้แก่ 藤原【ふじわら】เป็นชื่อสกุลที่ผู้วิจัยคาดว่ากลุ่มตัวอย่างน่าจะเคยพบเห็นจากการเรียนนิเวศวรรณคดีญี่ปุ่นมาก่อน
- 5) ชื่อสกุลที่มีตัวซ้ำเสียง (踊り字) ได้แก่ 佐々木【ささき】เป็นชื่อสกุลเดียวใน 50 อันดับแรกที่มีการใช้ตัวซ้ำเสียง การตอบเสียงอ่านของชื่อนี้จะสะท้อนให้เห็นความเข้าใจในการใช้ตัวซ้ำเสียงของผู้เรียน
- 6) ชื่อสกุลที่ไม่มีการเปลี่ยนเสียงหรือไม่มีโครงสร้างที่ซับซ้อน 4 ชื่อ ได้แก่ 村上【むらかみ】太田【おおた】三浦【みうら】และ 岡本【おかもと】ชื่อสกุลทั้ง 4 ชื่อใช้เสียงอ่านที่ไม่พบในคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ 上【かみ】太【おお】三【み】และ 本【もと】จึงวัดความสามารถด้านคันจิในระดับสูงของผู้เรียน
- 7) ชื่อที่มีรูปเขียนพ้องกับคำศัพท์ในภาษาญี่ปุ่นแต่มีเสียงอ่านแตกต่างกัน ได้แก่ 下水【しもみず】กับ 英雄【ひでお】คำถามในส่วนนี้คัดเลือกชื่อตัว 1 ชื่อ กับชื่อสกุล 1 ชื่อโดยมิได้พิจารณาจาก

⁵ <https://chunagon.ninjal.ac.jp/bccwj-nt/>

ความถี่ในการใช้ แต่พิจารณาจากรูปเขียนที่พ้องรูปกับคำศัพท์ในภาษาญี่ปุ่นคือ 下水【げすい】กับ 英雄【えいゆう】 ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนเลือกที่จะตอบสนองอ่านตามคำศัพท์ที่รู้ หรือพยายามปรับเสียงให้คล้ายกับธรรมชาติของชื่อคนญี่ปุ่น

- 8) โครงสร้างในชื่อตัวของผู้ชายที่พบมาก ได้แก่ 一男【かずお】 จากงานวิจัยของ 鳥山 (1953) พบว่ามีโครงสร้างเป็นคันจิหนึ่งตัวตามด้วยคันจิที่แสดงเพศชาย เช่น (○男), (○夫), (○雄)
- 9) โครงสร้างในชื่อตัวของผู้หญิงที่พบมาก ได้แก่ 美恵子【みえこ】 จากงานวิจัยของ 林 (1999) พบว่าชื่อผู้หญิงที่พบมากที่สุด 10 อันดับลงท้ายด้วย 子 ทั้งสิ้นและพบว่าชื่อที่มีคันจิ 3 ตัวจะมีโครงสร้างแบบ 「美○子」
- 10) ชื่อตัวที่มีอักษรคันจิสำหรับใช้ในชื่อคนที่มีความถี่ปรากฏสูงสุด ได้แก่ 正彦【まさひこ】และ 祐子【ゆうこ】 โดย 彦【ひこ】เป็นอักษรคันจิที่มีความถี่ปรากฏใช้เป็นลำดับที่ 861 祐【ゆう】เป็นอักษรคันจิที่มีความถี่ปรากฏใช้เป็นลำดับที่ 1,472 ถือว่าเป็นอักษรคันจิที่จัดอยู่ในกลุ่มอักษรคันจิใช้ในชื่อคนที่มีความถี่ปรากฏสูงสุด 2 อันดับจากพจนานุกรมของ 徳弘 (2015)

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยซึ่งศึกษาภาษาญี่ปุ่นเป็นวิชาเอก ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในระดับชั้นปีที่ 2 ถึง 5 จำนวน 126 คน เป็นผู้ที่มียผลสอบวัดระดับ

N1 หรือ N2 58 คน เป็นผู้ที่มียผลสอบวัดระดับ N3 35 คนและเป็นผู้ที่มีผลสอบวัดระดับ N4 N5 หรือไม่เคยสอบวัดระดับ 33 คน เคยไปประเทศญี่ปุ่น 35 คน เคยไปประเทศญี่ปุ่น 1 วันถึง 2 สัปดาห์ 42 คน เคยไปประเทศญี่ปุ่นมากกว่า 2 สัปดาห์ถึง 3 เดือน 24 คนและเคยไปประเทศญี่ปุ่นมากกว่า 3 เดือน 25 คน นอกจากนี้พบว่าผู้เรียน 48 คนมีประสบการณ์การทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น ในขณะที่ผู้เรียนอีก 78 คนไม่มีประสบการณ์การทำงาน

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามเพื่อสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนและแบบทดสอบเพื่อทดสอบความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียน ใช้เวลาประมาณ 10-15 นาที จากนั้นบันทึกข้อมูลจากแบบสอบถาม นับคะแนนจากแบบทดสอบ วิเคราะห์คำตอบที่ถูกและผิด จำนวนข้อที่เคยเห็นและไม่เคยเห็น และลักษณะของเสียงอ่านคันจิที่ผู้เรียนตอบมา เมื่อรวบรวมผลคะแนนแล้วผู้วิจัยนัดสัมภาษณ์ผู้เรียนจำนวน 30 คนโดยใช้การคัดเลือกแบบสุ่มเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นและสาเหตุที่ส่งผลให้ตอบคำตอบดังกล่าวในแต่ละข้อว่ามีที่มาอย่างไร

4. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น ผลคะแนนของผู้เรียน ผลคะแนนของแต่ละชื่อ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น และผลการสำรวจทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อชื่อคนญี่ปุ่น

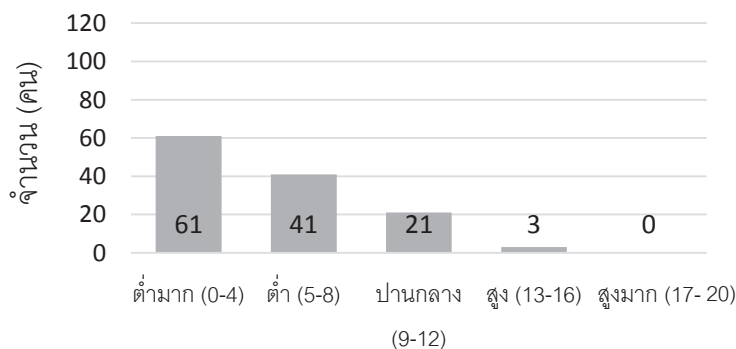
4.1 ผลคะแนนของผู้เรียน

คำถามมีทั้งสิ้น 20 ข้อ มีคะแนนเต็ม 20 คะแนน จากการแบ่งผลคะแนนออกเป็นช่วงคะแนน 5 ช่วงดังแผนภูมิที่ 1 พบว่าผู้เรียน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 48.41 มีผลคะแนนอยู่ในระดับต่ำมาก คือมีผลคะแนนอยู่ตั้งแต่ 0-4 คะแนน ลำดับถัดมากคือ

ผู้เรียน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 32.54 มีคะแนนอยู่ในระดับต่ำ ก็มีผลคะแนนอยู่ตั้งแต่ 5-8 คะแนนสูงสุดคือ 15 คะแนน คะแนนต่ำสุด 0 คะแนน และคะแนน

เฉลี่ยทั้งหมด 4.96 คะแนนซึ่งอยู่ในระหว่างระดับต่ำจนถึงต่ำมาก

แผนภูมิที่ 1 แผนภูมิแสดงช่วงคะแนนของผู้เรียน



4.2 ผลคะแนนของแต่ละชื่อ

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าชื่อคนญี่ปุ่นที่มีผู้ตอบถูกมากกว่าร้อยละ 50 มีเพียง 4 ชื่อเท่านั้น ได้แก่ 前田 高橋 佐藤 และ 渡辺 ซึ่ง 3 ชื่อยกเว้น 前田 เป็นชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากที่สุด 10 อันดับแรก โดย 佐藤 อยู่ในอันดับที่ 1 高橋 อยู่ในอันดับที่ 3 渡辺 อยู่ในอันดับที่ 6 ในขณะที่ 前田 อยู่ในอันดับที่ 31 ผลการทดสอบสอดคล้องกับผลที่ถามผู้เรียน

ว่าเคยเห็นหรือไม่เคยเห็นชื่อในคำถามแต่ละข้อ โดยเฉพาะชื่อ 前田 高橋 และ 佐藤 มีผู้เรียนที่ตอบว่าเคยเห็น ร้อยละ 74.60 71.43 และ 53.97 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในภาพรวม แม้ชื่อที่ใช้ในแบบทดสอบจำนวน 14 ชื่อเป็นชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากที่สุด 50 อันดับแรก แต่ผู้เรียนจำนวนมากกลับตอบว่าไม่เคยเห็นและไม่สามารถตอบเสียงอ่านที่ถูกต้องได้

ตารางที่ 2 อัตราการตอบถูกของชื่อในแบบทดสอบ (ร้อยละ)

ชื่อคนญี่ปุ่น	ผู้ตอบถูก(ร้อยละ)	ชื่อคนญี่ปุ่น	ผู้ตอบถูก(ร้อยละ)
1. 前田	93.65	11. 阿部	12.70
2. 高橋	65.08	11. 美恵子	12.70
3. 佐藤	53.17	11. 祐子	12.70
3. 渡辺	53.17	14. 下水	7.94
5. 鈴木	42.06	15. 藤原	7.14
6. 岡本	33.33	16. 正彦	3.17
7. 佐々木	30.16	16. 一男	3.17
8. 井上	29.37	18. 長谷川	2.38
9. 村上	18.25	18. 太田	2.38
10. 三浦	13.49	20. 英雄	1.59

“จำนวนคำตอบ” ของแต่ละชื่อเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความสามารถของผู้เรียนในภาพรวม ชื่อที่มีคำตอบหลากหลายมากกว่า 50 คำตอบประกอบด้วยอักษรคันจิที่ไม่ได้อยู่ในชั้นต้นหรือช่วงระดับ N4 N5 แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีความรู้เกี่ยวกับอักษรคันจิค่อนข้างจำกัด หากเป็นอักษรที่พบตั้งแต่ N3 เป็นต้นไปจะเกิดความไม่แม่นยำหรือไม่คุ้นเคยทำให้ไม่สามารถตอบได้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม สามารถอนุมานได้ว่าชื่อใดที่มีจำนวนคำตอบมาก ชื่อนั้นมีเสียงอ่านที่คาดเดาให้ถูกต้องได้ยาก เช่น 藤原 เป็นชื่อที่มีคำตอบหลากหลายมากถึง 87 คำตอบ

4.3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น

ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ตัวแปรที่ส่งผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียนในข้อมูล 3 ด้าน ได้แก่ ผลการ

สอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น (JLPT) ประสบการณ์การไปเยือนประเทศญี่ปุ่น และประสบการณ์ในการทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น โดยกำหนดระดับความเชื่อถือที่ ร้อยละ 95 หรือค่านัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผู้วิจัยจำแนกความสามารถภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนตามผลสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่นดังตารางที่ 3 ออกเป็น 1) ผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นระดับสูง (สอบผ่านตั้งแต่ N2 ขึ้นไป) 2) ผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นระดับปานกลาง (สอบไม่ผ่าน N2 หรือสอบผ่าน N3) และ 3) ผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นระดับต่ำ (ตั้งแต่สอบไม่ผ่าน N3 ลงมา) พบว่าผลคะแนนของผู้เรียนทั้ง 3 กลุ่มมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 จึงสรุปได้ว่าผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับที่สูงกว่าจะสามารถอ่านชื่อคนญี่ปุ่นได้มากกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นระดับต่ำกว่า

ตารางที่ 3 ตารางแสดงความแตกต่างของคะแนนผลสอบวัดระดับภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามระดับ JLPT

ตัวแปร	ระดับ JLPT	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ผลคะแนน	สูง	58	7.03	3.11	37.92	0.000*
	ปานกลาง	35	4.63	3.37		
	ต่ำ	33	1.67	1.29		
	ทั้งหมด	126	4.96	3.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจำแนกกลุ่มผู้เรียนตามประสบการณ์การไปประเทศญี่ปุ่นดังตารางที่ 4 ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้เรียนที่ไม่เคยไปประเทศญี่ปุ่น 2) ผู้เรียนที่เคยไปประเทศญี่ปุ่นระยะสั้น (1 วันถึง 2 สัปดาห์) 3) ผู้เรียนที่เคยไปประเทศญี่ปุ่นระยะปานกลาง (มากกว่า 2 สัปดาห์ถึง 3 เดือน) และ 4) ผู้เรียนที่เคยไปประเทศญี่ปุ่นระยะยาว (มากกว่า 3 เดือน) เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มมาเรียงลำดับจากมากไปน้อย จะได้ผลดังนี้คือ 4) > 3) > 2) > 1) จึงสรุปได้ว่าผู้เรียนที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่นในระยะเวลาที่นาน

กว่าจะสามารถอ่านชื่อคนญี่ปุ่นได้มากกว่าผู้เรียนที่อยู่ในประเทศญี่ปุ่นในระยะเวลาที่สั้นกว่าหรือไม่เคยไปประเทศญี่ปุ่นเลย เมื่อใช้การวิเคราะห์ผลด้วยการเปรียบเทียบเชิงซ้อนแบบ LSD เพื่อหาคะแนนเฉลี่ยว่าคูใดบ้างที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางที่ 5 พบว่าผลคะแนนของผู้เรียนที่ไม่เคยไปประเทศญี่ปุ่นมีความแตกต่างกับกลุ่มที่เคยไประยะปานกลางกับระยะยาว และผลคะแนนของผู้เรียนที่เคยไประยะสั้นมีความแตกต่างกับกลุ่มที่เคยไประยะปานกลางกับระยะยาวเช่นกัน

ตารางที่ 4 ตารางแสดงความแตกต่างของผลคะแนน จำแนกตามประสบการณ์ในการไปประเทศญี่ปุ่น

ตัวแปร	การไปประเทศญี่ปุ่น	n	$\bar{X}$	S.D.	F	Sig.
ผลคะแนน	ไม่เคยไป	35	3.49	3.14	6.299	0.001*
	ระยะสั้น	42	4.40	3.52		
	ระยะปานกลาง	24	6.00	3.62		
	ระยะยาว	25	6.96	3.18		
	ผลรวม	126	4.96	3.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 5 ตารางแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของผลคะแนน จำแนกตามประสบการณ์ในการไปประเทศญี่ปุ่น

การไปประเทศญี่ปุ่น	$\bar{X}$	ไม่เคยไป	ระยะสั้น	ระยะปานกลาง	ระยะยาว
ไม่เคยไป	3.49	-	-0.91 (0.23)	-2.51* (0.01)	-3.47* (0.00)
ระยะสั้น	4.40		-	-1.56 (0.07)	-2.55* (0.00)
ระยะปานกลาง	6.00			-	-0.96 (0.32)
ระยะยาว	6.96				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผู้วิจัยจำแนกกลุ่มผู้เรียนตามประสบการณ์การทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นดังตารางที่ 6 ออกเป็น 1) ผู้เรียนที่เคยทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น กับ 2) ผู้เรียนที่ไม่เคยทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น จากการวิเคราะห์พบความแตกต่างของทั้ง 2 กลุ่มอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.000 นั่นคือผู้เรียนทั้ง 2 กลุ่มมีความแตกต่างในด้านความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น เมื่อนำประเภทของงานมาวิเคราะห์ความแตกต่างของผลคะแนนของ

ผู้เรียนกลุ่มที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น งานล่าม/แปล และงานอื่นๆ เช่น พนักงานเสิร์ฟร้านอาหารในประเทศญี่ปุ่น ดังตารางที่ 7 พบว่าไม่มีความแตกต่าง จึงสรุปได้ว่าผู้เรียนที่มีประสบการณ์การทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นมีความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นมากกว่าผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์การทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ประเภทของงานที่ทำไม่มีผลต่อความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น

ตารางที่ 6 ตารางแสดงความแตกต่างของผลคะแนน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น

ตัวแปร	การไปประเทศญี่ปุ่น	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ผลคะแนน	เคยทำงาน	48	6.63	3.36	4.381	124	0.000*
	ไม่เคยทำงาน	78	3.94	3.34			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 ตารางแสดงความแตกต่างของผลคะแนน จำแนกตามประเภทงาน

ตัวแปร	ประเภทงาน	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	Sig.
ผลคะแนน	งานล่าม/แปล	24	7.17	2.82	1.121	46	0.268
	งานอื่นๆ	24	6.08	3.79			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.4 ผลการสำรวจทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อผู้อ่านญี่ปุ่น

จากการสำรวจทัศนคติของผู้เรียนที่มีต่อการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นที่เขียนด้วยอักษรคันจิ พบว่าผู้เรียนร้อยละ 52.38 คิดว่าการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นเป็นเรื่องค่อนข้างยาก ร้อยละ 26.98 คิดว่าการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ผู้เรียนร้อยละ 68.25 คิดว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดการเรียนการสอนวิธีอ่านผู้อ่านญี่ปุ่น

5. สรุปและอภิปราย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมีความสามารถในการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นอยู่ในระดับต่ำถึงต่ำมาก ผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับที่สูงกว่าสามารถอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นได้มากกว่าผู้เรียนที่มีความสามารถภาษาญี่ปุ่นในระดับที่ต่ำกว่า นอกจากนี้ผู้เรียนที่ไม่เคยไปประเทศญี่ปุ่นมีผลคะแนนที่ต่างจากผู้เรียนที่เคยไปประเทศญี่ปุ่นมีผลคะแนนที่ต่างจากผู้เรียนที่เคยไประยะสั้นมีผลคะแนนต่างจากผู้เรียนที่เคยไประยะปานกลางกับระยะยาว พิจารณาได้ว่าผู้เรียนที่ไม่มีประสบการณ์ในการไปประเทศญี่ปุ่นหรือไปในระยะสั้นไม่เกิน 2 สัปดาห์จะสามารถอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันการไปประเทศญี่ปุ่นในระยะปานกลางหรือตั้งแต่ 2 สัปดาห์เป็นต้นไปทำให้ผู้เรียนสามารถอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นได้มากขึ้น แต่แม้จะอยู่ระยะยาวต่อไปก็มิได้ทำให้อ่านผู้อ่านญี่ปุ่นได้มากกว่า

จนเห็นได้ชัด นอกจากนี้ ผู้เรียนที่เคยทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่นมีความสามารถในการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นสูงกว่าผู้เรียนที่ไม่เคยทำงานที่ใช้ภาษาญี่ปุ่น แต่ประเภทของงานที่ไม่ได้ส่งผลต่อความแตกต่างทางด้านความสามารถในการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่น ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์พบว่าผู้เรียนส่วนใหญ่คิดว่าการอ่านผู้อ่านญี่ปุ่นเป็นเรื่องยากและคิดว่าจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับวิธีอ่านผู้อ่านญี่ปุ่น แทนที่จะต้องศึกษาด้วยตนเอง

ผลการวิเคราะห์คำตอบและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนจากผู้เรียนจำนวน 126 คน ที่ทำแบบทดสอบ พบว่าผู้เรียนขาดความแม่นยำในการจดจำเสียงอ่านของอักษรคันจิ แม้จะจำเสียงอ่านอักษรคันจิจากคำศัพท์ที่เป็นคำประสมคันจิ แต่หากไม่จดจำอย่างแม่นยำตั้งแต่แรก เมื่อพบเห็นอักษรคันจิตัวเดิมไปปรากฏร่วมกับคันจิตัวอื่นก็จะส่งผลให้นึกเสียงอ่านคันจิสลับกัน ดังเห็นได้ชัดในชื่อ 岡本 พบลักษณะการตอบผิดที่คล้ายคลึงกัน มีผู้ที่ตอบว่า さん<もと และ しずもと ซึ่งเกิดจากการที่ผู้เรียนเคยเห็นชื่อจังหวัด 福岡 และ 静岡 มาก่อนและสามารถจดจำเสียงอ่านได้ ทว่าเมื่อ 岡 มาปรากฏในชื่อที่ผู้เรียนไม่เคยเห็น ผู้เรียนกลับไม่สามารถเชื่อมโยงเสียงอ่านจากชื่อจังหวัดที่เคยเห็นมาก่อนได้อย่างถูกต้องส่งผลให้นำเสียงอ่านของ 福 กับ 静 มาตอบ นอกจากนี้จุดผิดพลาดอื่นๆ ที่พบได้แก่ ตอบเสียงยาวเป็นเสียงสั้น เช่น 高(こ→こ) ตอบเป็นเสียงที่ใกล้เคียงกัน เช่น 三

(みつ→ みず) และตอบเป็นเสียงของอักษรคันจิตัวอื่นที่มีรูปเขียนคล้ายคลึงกัน เช่น 左 (ひだり → みぎ)

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตอบเสียงอ่านได้ถูกต้องหรือไม่นั้น จากผลการวิเคราะห์แบ่งได้เป็น 3 ประเด็น ประเด็นแรกคือ หากเป็นชื่อที่พบเห็นบ่อยในตำราเรียนหรือเอกสารประกอบการเรียนในชั้นเรียน ผู้เรียนจะสามารถอ่านได้ถูกต้องโดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับความยากของอักษรคันจิในชื่อนั้น เห็นได้จากชื่อ 佐藤 ที่อักษรคันจิทั้งสองตัวเป็นอักษรใน N1 ทั้งหมด แต่เนื่องจากเป็นชื่อที่ปรากฏในตำราเรียนอยู่เสมอดังแต่ชั้นต้น เช่น ตำราชุด “มินนะ โนะ นิสโกะ” จะมีตัวละครที่ชื่อ 佐藤けいこ ปรากฏในบทสนทนาบ่อยครั้ง ทำให้ผู้เรียนจดจำได้ แต่เมื่ออักษร 藤 ไปปรากฏในชื่อ 藤原 แม้จะเป็นชื่อสกุลที่มีผู้ใช้มากเช่นกัน แต่โอกาสที่ผู้เรียนได้พบเห็นในชั้นเรียนมีน้อยกว่า ทำให้ไม่สามารถตอบเสียงอ่านได้ ในขณะที่ 渡辺 กับ 高橋 มักจะปรากฏในตำราเรียนเกี่ยวกับภาษาญี่ปุ่นธุรกิจบ่อยครั้ง เช่น ตำรา “สนทนาภาษาญี่ปุ่นธุรกิจ” ของสำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม จะมีตัวละครที่ชื่อ 渡辺 ปรากฏอยู่ประกอบบทสนทนาตลอดเล่ม หรือ ตำรา “คู่มือเขียนเอกสารธุรกิจแบบญี่ปุ่น” ของสำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม จะพบตัวอย่างการเขียนอีเมลธุรกิจที่ปรากฏชื่อสกุล 高橋 มากกว่า 1 ครั้ง เช่น 高橋健二 高橋洋介 高橋美由紀 สำหรับชื่อ 前田 ที่อักษรคันจิทั้งสองตัวเป็นอักษรคันจิลำดับแรกๆ ที่ผู้เรียนพบ เป็นชื่อสกุลที่มีความถี่ปรากฏต่ำกว่า 佐藤 渡辺 และ 高橋 แต่กลับมีผู้ที่ตอบว่าเคยเห็นมากที่สุด ในขณะเดียวกันก็เป็นชื่อที่ไม่ปรากฏในตำราเรียน จึงสันนิษฐานได้ว่าผู้เรียนจำนวนหนึ่งที่ตอบว่าเคยเห็นและตอบถูกเนื่องจาก 前田 เป็นชื่อที่สามารถใช้วิธีถอดเสียงจากอักษรแต่ละตัวได้และยังปรากฏในคำศัพท์ที่เรียนไปแล้ว ผู้เรียนจึงอาจเข้าใจผิดว่า “เคยเห็น” หมายถึง “เคยเห็นอักษรคันจิทั้ง

สองตัว” อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ย้ำผู้เรียนก่อนทำแบบทดสอบแล้วว่า “เคยเห็น” หมายถึง “เคยเห็นอักษรคันจิทั้งหมดในชื่อนั้นเรียงต่อกัน”

ประเด็นต่อมาคือ ผู้เรียนจำนวนหนึ่งใช้กลวิธีการคาดเดาที่ไม่ประสบความสำเร็จ เมื่อผู้เรียนตอบว่าชื่อนั้นเป็นชื่อที่ไม่เคยเห็นมาก่อนหรือเคยเห็นแต่อาจจะจำเสียงอ่านได้ไม่แม่นยำ ผู้เรียนเลือกที่จะใช้กลวิธีในการคาดเดาต่างๆ เช่น ผู้เรียนจำนวนหนึ่งเลือกวิธีดึงเสียงอ่านมาจากอักษรคันจิที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เมื่อเห็นอักษร 藤 มีผู้เรียนตอบว่า かわ เนื่องจากคล้ายอักษร 勝 เป็นต้น ผู้เรียนจำนวนหนึ่งเลือกใช้วิธีการถอดเสียงอ่านจากอักษรคันจิที่ปรากฏที่ละตัว เมื่อเห็นชื่อ 長谷川 เป็นครั้งแรกจึงตอบเสียงอ่านว่า ながやがわ ในขณะที่ผู้เรียนจำนวนหนึ่งสามารถใช้กลวิธีการคาดเดาที่ประสบความสำเร็จ เช่น ผู้เรียนตอบว่าไม่เคยเห็นชื่อ 井上 ที่เขียนด้วยอักษรคันจิมาก่อน แต่ผู้เรียนกลับตอบได้ถูกต้อง พิจารณาได้ว่าผู้เรียนจดจำเสียงอ่านของ 井 และ 上 ได้ ลำดับแรกจึงคิดว่าเสียงอ่านคือ いうえ แต่เมื่อทบทวนอีกครั้งผู้เรียนนึกออกว่าเคยได้ยินชื่อ いのうえ จึงคาดเดาโดยการเติม の แทรกลงไป ฉะนั้นแม้ว่าผู้เรียนจะไม่ทราบโครงสร้างเสียงแบบพิเศษที่พบในชื่อคนอย่าง 渡辺 井上 แต่หากผู้เรียนเคยได้ยินชื่อจำนวนหนึ่งมาก่อน ก็จะนำชื่อที่เคยได้ยินมาประกอบกับรูปเขียนที่เพิ่งเคยเห็นจนประสบความสำเร็จในการคาดเดาได้เช่นกัน

ประเด็นสุดท้ายคือ ผู้เรียนจะไม่สามารถอ่านชื่อที่มี “เสียงอ่านที่ใช้เฉพาะในชื่อ” (名乗り読み) ได้ถูกต้องหากไม่เคยเห็นมาก่อน เนื่องจากเป็นเสียงอ่านที่ไม่ปรากฏในคำศัพท์ภาษาญี่ปุ่นแต่จะปรากฏในชื่อเฉพาะเท่านั้น ผู้เรียนจึงไม่สามารถดึงเสียงที่ทราบจากคำศัพท์มาตอบได้ เช่น 英 ในชื่อ 英雄 ซึ่งเป็นชื่อตัวที่มีผู้ที่ตอบถูกน้อยที่สุด ผู้เรียนเคยเห็น 英 ในคำศัพท์อย่าง 英語 จึงทราบที่ 英 อ่านว่า えい เท่านั้น

แต่ไม่ทราบว่าจะสามารถอ่านว่า ひで ได้ เนื่องจาก ひで เป็นเสียงอ่านที่ใช้เฉพาะในชื่อเท่านั้น อย่างไรก็ตาม เสียงอ่านลักษณะนี้มีอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่พบในชื่อตัวมากกว่าชื่อสกุล วิธีเดียวที่ผู้เรียนจะทราบเสียงอ่านเหล่านี้คือต้องพบเห็นชื่อบ่อยๆ ฉะนั้นผู้สอนควรจะชี้แนะให้ผู้เรียนรับรู้ถึงการมีอยู่ของเสียงอ่านเช่นนี้ด้วย

จากงานวิจัยนี้สรุปได้ว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยยังขาดความสามารถในการอ่านชื่อคนญี่ปุ่น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้เรียนมีโอกาสดูพบเห็นชื่อคนญี่ปุ่นน้อย หรืออาจเลือกจำเฉพาะชื่อคนญี่ปุ่นที่ตนเองสนใจ รวมถึงขาดวิธีการในการจดจำเสียงอ่านคันจิอย่างเป็นระบบ ฉะนั้นผู้สอนควรให้ความสำคัญกับการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นให้มากยิ่งขึ้น เตรียมสื่อการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรับข้อมูลเกี่ยวกับชื่อคนญี่ปุ่นและแนะนำช่องทางการสืบค้นวิธีอ่านชื่อคนญี่ปุ่นให้แก่ผู้เรียน เนื่องจากผลการทดสอบชี้ให้เห็นว่ากลวิธีในการคาดเดาเสียงอ่านชื่อคนญี่ปุ่นของผู้เรียนมีโอกาที่จะตอบถูกต้องได้น้อยมาก นอกจากนี้ ผู้สอนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนรับข้อมูลเกี่ยวกับชื่อคนญี่ปุ่นนอกชั้นเรียนให้มากยิ่งขึ้นด้วย อาจเริ่มจากนำหัวข้อที่ผู้เรียนสนใจ เช่น ศิลปิน นักร้อง เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการอ่านชื่อคนญี่ปุ่นซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนอักษรคันจิและคำศัพท์ ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆ ในการศึกษาภาษาญี่ปุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

梅田三千雄 (1999)「日本の苗字の計量的分析」『情報処理学会論文誌』一般社団法人情報処理学会, Vol.40 No.3, pp.796-804.
崔崑 (2001)「日本語における漢字の読み方」『千葉工業大学研究報告. 人文編』千葉工業大学, Vol.38, pp.125-128.

佐久間英(1975)「人名漢字のゆくえ」『言語生活』筑摩書房, Vol.285, pp.43-48.
高橋克巳・岩瀬 成人 (1992)「人名の読みからの検索法」『情報処理学会研究報告自然言語処理(NL)』Vol.74, pp.25-32.
瀧口良景 (1943)「邦人姓氏の統計學的研究」『民族衛生』The Japanese Society of Health and Human Ecology, Vol.11 No.4, pp.241-245.
田中康仁 (1972)「日本人の姓と名の統計」『言語生活』筑摩書房, Vol.254, pp.72-79.
徳弘康代 (2006)「日本語教育における中上級漢字語彙教育の研究」早稲田大学大学院日本語教育研究科, 博士論文.
徳弘康代 (2015)『日本語学習のためのよく使う順漢字2200 = KANJI2200 Listed according to Frequency and Familiarity』,三省堂.
鳥山榛名 (1953)「人名漢字に対する批判」『国語科教育』全国大学国語教育学会, Vol.2, pp.92-110.
内外教育 (2009)「教育法規あらかると(番外編)人名と漢字」『内外教育』時事通信社, Vol.5880, p.23.
林巨樹 (1999)「『人名用漢字』とは何か (特集 日本の漢字を考える 常用漢字・人名漢字・JIS漢字)」『月刊しにか』, Vol.10 No.7, pp.44-47.
半田淳子 (2013)「日本人の名字の難易度と指導上の留意点」『ICU日本語教育研究』国際基督教大学 日本語教育研究センター, Vol.9, pp.3-12.
平山亜紀 (2011)「名づけの変遷:人名用漢字と読みの相関に注目して」『文化環境研究』長崎大学, Vol.5, pp.38-46.

編集部 (2003)『『人名用漢字』の基礎知識』『月刊
しにか』大修館書店, Vol.14 No.7, pp.20-21.

矢野桂司 (2007)「日本の苗字マップとその応用
可能性について」『じんもんこん2007論文
集』, pp.47-54.